

Extended Abstract

Focus Marker dA in Azerbaijani Turkish

Sa'eed Moharrami Gheydari¹

Ph.D. Student of Linguistics, Islamic Azad
University, Zanjan, Iran.
dostdana@gmail.com

Mohammad Reza Oroji^{2*}

Assistant Professor of Linguistics, Islamic Azad
University, Zanjan, Iran.
mohammadrezaoroji@yahoo.com

Houman Bijani³

Assistant Professor of English, Islamic Azad University, Zanjan, Iran
houman.bijani@gmail.com

Introduction

Languages use three grammatical tools to focalize: word order, morphological elements, and intonation (Givón, 1984). These tools may work independently or in combination to identify the focus of a sentence. According to Shahidi (1999, p. 716), the tools of word order and intonation follow two universal rules: based on word order, the element containing the focus moves to the beginning of the sentence, while the rule of intonation suggests that the focal element is pronounced with heavy stress. The first rule results in topicalization or cleft structures used to express informational contrast, while the second indicates the prevalent tendency in languages to focus using stress (Givón, 1984, pp. 716-733). Azerbaijani Turkish utilizes syntactic tools to indicate contrastive focus, and scrambling is the mechanism that fulfills this role. Another tool for focalization is tonic stress. As Jakendoff (1972) reports, and as Erteschik-Shir (2007) acknowledges, the focused element receives the heaviest stress.

The third tool is morphological. Languages like Persian and Turkish use morphological tools for focalization, known as "focus markers" (Oroji, 2012). These focus markers either solely highlight elements in the sentence without carrying additional roles or may carry other roles but lose those roles in favor of functioning as focus markers. If focus markers are removed from the sentence, the sentence's grammar and syntax remain unchanged, but the emphasis intended by the speaker disappears. Azerbaijani Turkish also employs morphological (lexical) tools for expressing contrastive focus. Morphemes such as "ki," "(A)," and "dA" are three lexical tools with a role in contrastive focus (Kalafchi-Khiabani, 2005).

As we see, Azerbaijani Turkish also uses focus markers to highlight the desired element. The remainder of this study focuses on the representation of the focus marker "dA" in Azerbaijani Turkish. This research seeks to answer the question: "How is the focus marker 'dA' represented in Azerbaijani Turkish?"

Review of Literature

Moharrami (2024) concluded in his analysis of the focus marker "ki" in Azerbaijani Turkish that it can attach to any element, highlighting it, and as Mahmoodi (2021) states, that element will have contrastive emphasis (focus). Contrastive focus has the features [+new, +prominent]

* Corresponding Author

(Rasekh-Mahand, 2006). Moharrami provided numerous examples from Azerbaijani Turkish, demonstrating with the minimalist program model that contrastive focus can even have old information and that various elements, such as subjects, objects, location adverbs, time adverbs, and entire sentences, can take the focus marker "ki." He compared his findings with Persian, showing that in Turkish, any element can be directly focalized with the focus marker. In line with Oroji (2012), Moharrami demonstrated that "ki" can also attach to the topic element, moving it to the left periphery for increased prominence. He argued that contrary to Rizzi (1997) and Karimi (2005), having both topic and focus roles in the left periphery is not economical, and the topic phrase alone can suffice.

Method

In this study, the representation of the element 'dA' in Azerbaijani Turkish was examined. To collect data, existing plays, TV series, and Turkish-language films on the local network 'Eshraq' in Zanzan, Iran were used. Every sentence containing the 'dA' element was extracted and categorized according to the linguistic intuition of the authors. As will be discussed in the data analysis section, the 'dA' element can function as a focus marker, meaning it can attach to multiple elements and focus them in situ. Additionally, interviews were conducted to collect data. Native Zanzani speakers, particularly adults aged 40–70, were presented with Persian sentences containing focus markers such as "ke", "dige", "ha/a", "axe", "de", and "xob", and were asked to translate them into fluent Turkish. The reason for not using younger generations is that younger Zanzanis tend to speak more Persian and are more influenced by the Persian language. To minimize this influence, adults were asked to cooperate. As mentioned, this research employed both fieldwork and library methods. In gathering the theoretical and descriptive background studies, library methods were primarily used. All phonetic transcriptions in this study, except for the data on Istanbul Turkish, were prepared based on the symbols and signs of the 2005 revised International Phonetic Alphabet. Moreover, sentences focused by the 'dA' focus marker were depicted within the framework of the Minimalist Program.

Discussion and Conclusions

As shown in the introduction section, focus and focal structures in Azerbaijani Turkish have three representations. Like Persian, Azerbaijani Turkish has free word order, and sometimes elements are displaced syntactically through scrambling to highlight them. Another type of focus involves lexical tools known as focus markers. Focus markers do not make the sentence ungrammatical when omitted, but only remove the emphasis from the speech. According to Otoguro (2003), Istanbul Turkish uses the 'dA' focus marker for in situ focus. This same focus marker is found in Azerbaijani Turkish. It attaches to various elements and emphasizes them. The element that is used with this focus marker is pronounced with heavy stress. Unlike Istanbul Turkish, where the additive 'dA' functions both as a focus marker and as a topic marker, in Azerbaijani Turkish, it only serves as a focus marker, as the element it attaches to is always pronounced with heavy stress. Due to the influence of Persian, Azerbaijani Turkish, unlike Istanbul Turkish, also uses the 'ki' focus marker, which indicates emphasis or contrastive focus. According to Moharrami (2024), 'ki' can attach to any element, regardless of its grammatical role or information structure (whether new or old), and emphasize it. As shown in the data analysis, the two focus markers 'dA' and 'ki' can both attach to the same element and emphasize it. The prominence of the element is naturally more pronounced with two focus markers. Speakers can also emphasize more elements in the sentence by using more than two focus markers. In the data from this study, the most frequent use of the 'dA' focus marker was after

the verb and at the end of the sentence, emphasizing the entire sentence. Another type of focus marker in Azerbaijani Turkish is the morpheme “A” which appears in two forms (“æ” and “ɑ”) and not only emphasizes the desired element but also indicates a threat.

Keywords: Azeri Turkish, Focalization, Focus marker, Prominence, Scrambling

References

- Cinque, G. (1993). A null theory of phrase and compound stress. *Linguistic Inquiry*, 24, 239-298.
- Dabir-moghadam, M. (2011). Theoretical linguistics: Emergence and development of Generative Grammar. Tehran: Samt. [in Persian]
- Erteschik-Shir, N. (2007). *Information structure: The syntax-discourse interface*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Givon, T. (1984). *Syntax: A functional typological introduction*. Amsterdam: John Benjamins..
- Göksel, A., & özsoy, S. (2003). dA: A focus/topic associated clitic in Turkish. *Lingua*, 113, 1143-1167.
- Jackendoff, R. (1972). *Semantic interpretation in generative grammar*. Cambridge: MIT Press.
- Kalafchi Khiabani, M. (2005). *Scrambling in Azerbaijani Turkish*. Unpublished MA Thesis in Linguistics, Allameh Tabataba'i University. [in Persian]
- Karimi, S. (2005). *A minimalist approach to scrambling: Evidence from Persian*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Lambrecht, K. (1994). *Information structure and sentence form*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Moharrami Gheydari, S. (2024). Focus Representation in Azerbaijani Turkish based on Form-Function Theory. Unpublished PhD Dissertation, Islamic Azad University, Zanjan Branch. [in Persian]
- Oroji, M.R. & Rezaei, A. (2013). Exploring “ke” as a focus particle in Persian from both form and function points of view. *Australian Journal of Linguistics*, 33(1), 76-84.
- Oroji, M.R. (2012). Pre-posing to the beginning of a sentence in Persian: Topicalization or focalization? *Dastoor, Name-Farhangestan*, 8, 188-212. [in Persian]
- Otoguro, R. (2003). Focus clitics and discourse information spreading. *Proceedings of the LFG03 Conference*. CSLI Publications.
- Rasekh-mahand, M. (2003). *Scrambling in Persian*. Unpublished PhD Dissertation, Allameh Tabataba'i University. [in Persian]
- Rasekh-mahand, M. (2006). The relationship between scrambling and focus in Persian, *Dastoor, Name-Farhangestan*, 2, 20-33. [in Persian]
- Rizzi, L. (1997). The fine structure of the left periphery. In *Elements of Grammar: Handbook of Generative Syntax*, Liliane Haegeman (ed.), 281-337. Dordrecht: Kluwer.
- Shahidi, N. (2000). *Topicalization in Persian with regards to functionalism*. Unpublished MA Thesis in Linguistics, Allameh Tabataba'i University. [in Persian]

زبان‌شناسی و گویش‌های ایرانی

سال ۹، شماره ۲، پیاپی ۱۵ (بایز و زمستان ۱۴۰۳) شماره صفحات: ۱۹ - ۳۷

کانون‌نمای dA در زبان ترکی آذربایجانی

سعید محرمی قیداری^۱، محمدرضا اروجی^{۲*}، هومن بیژنی^۳

۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، گروه زبان و زبان‌شناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران

۲. استادیار زبان‌شناسی، گروه زبان و زبان‌شناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران

۳. استادیار زبان‌شناسی، گروه زبان و زبان‌شناسی، واحد زنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، زنجان، ایران

چکیده

واژه‌های کلیدی:

هدف این پژوهش بررسی رفتار کلامی کانون‌نمای «dA» در زبان ترکی آذری و تحلیل کاربرد کلامی این عنصر یعنی نقش آن به عنوان کانون‌نما^۲ و سپس ترسیم نمودارهای درختی مربوط به آن بر اساس مدل کمینه‌گرایی است. خاطرنشان می‌شود که کانون به سه طریق نحوی (قلب نحوی^۳)، آوایی (تکیه کانونی^۴) و صرفی (استفاده از کانون‌نما) در زبان ترکی آذری کاربرد دارد. کانون‌نماها یا صرفاً جهت برجستگی عناصر در بند بکار می‌روند و نقش دیگری ندارند و یا نقش‌های دیگری نیز دارند ولی جهت برجستگی از آن نقش خود خالی شده و به عنوان کانون‌نما مورد استفاده قرار می‌گیرند. داده‌های این پژوهش از طریق روش‌های مصاحبه‌ای و کتابخانه‌ای گردآوری شده است. در بخش پیشینه از روش کتابخانه‌ای استفاده شد و در مرحله گردآوری داده‌ها، از سی گویشور ۴۰ تا ۷۰ ساله زنجان خواسته شد تا جملات فارسی دارای کانون‌نما را به صورت روان به ترکی آذری ترجمه کنند. علاوه بر این، داده‌هایی که دارای کانون‌نمای «dA» بود نیز از شبکه محلی اشراق زنجان و از فیلم‌ها و سریال‌های متعدد ترکی آذری جمع‌آوری گردید. با توجه به مثال‌های متعدد گردآوری‌شده از زبان ترکی آذری، مشخص شد که این کانون‌نما عمدتاً نقش افزودنی دارد و به صورت درجاً^۵ به تمام عناصر جمله مانند فاعل، مفعول مستقیم، قید زمان، قید مکان و کل جمله افزوده شده و آن را برجسته می‌کند. همچنین نشان داده شد که در زبان ترکی آذری، برخلاف زبان ترکی استانبولی، «dA» علاوه بر نقش حالت دهنده مفعول دری، فقط نقش کانون‌نمایی دارد و به عنوان نشان‌دهنده مبتدا کاربرد ندارد. در بررسی داده‌ها معلوم شد که می‌توان از کانون‌نمای ki هم همراه کانون‌نمای «dA» برای برجستگی بیشتر استفاده کرد. گاهی می‌توان جهت برجستگی سازه‌های مختلف، از بیش از دو کانون‌نما در یک جمله بهره برد.

برجسته‌سازی
زبان ترکی آذری
قلب نحوی
کانون
کانون‌نما

ناربخچه مقاله:

دریافت: ۱۳ مهرماه ۱۴۰۳

پذیرش: ۴ آذرماه ۱۴۰۳

* آدرس ایمیل نویسنده مسئول: mohammadrezaaraji@yahoo.com

^۱ تکواژ dA در زبان ترکی که به دو صورت da و dæ بازنمایی می‌شود دارای کاربردهای متعدد است. علاوه بر کاربرد آن به عنوان حالت‌دهنده مفعول دری، مثلاً در واژه‌های /ɑxʃam/ + da (در شب) و /øj/ + dæ (در خانه)، این عنصر می‌تواند به عنوان کانون‌نما نیز عمل کند. در این حالت، این عنصر صرفاً به عناصر دیگر همانند فاعل، مفعول، فعل و ... چسبیده و آنها را برجسته (کانونی) می‌کند.

^۲ Focus marker

^۳ Scrambling

^۴ Focal stress

^۵ insitu

۱. مقدمه

زبان‌ها جهت کانونی‌سازی^۱ از سه ابزار دستوری آرایش جمله، واژگان زبان و آهنگ جمله استفاده می‌کنند (گیون^۲، ۱۹۸۴). گاهی این سه ابزار به تنهایی یا با ترکیب با یکدیگر کانون جمله را مشخص می‌کنند. به عقیده شهیدی (۱۳۷۹: ۷۱۶) ابزار آرایش و آهنگ جمله بر اساس دو قاعده جهانی بنا نهاده شده‌اند: بر اساس عامل آرایش جمله، عنصر دارای کانون به ابتدای جمله حرکت می‌کند و مطابق با قاعده آهنگ جمله، عنصر حاوی اطلاع کانونی با تکیه سنگین بیان می‌شود. قاعده اول نشان‌دهنده ساختارهای مبتداسازی یا اسنادی شده است که برای بیان تضاد اطلاعاتی به کار می‌روند و قاعده دوم نیز نشان‌دهنده تمایل غالب در زبان‌ها جهت کانونی‌سازی با ابزار تکیه است (گیون، ۱۹۸۴: ۷۳۳-۷۱۶).

پیشایندشدگی سازه یا حرکت سازه به ابتدای جمله یکی از متداول‌ترین ابزارها جهت کانونی‌سازی و مبتداسازی است. یکی از این ابزارهای نحوی، قلب نحوی است (ارتشیک شر^۳، ۲۰۰۷). قلب نحوی سازه‌ها را به همراه نقش‌های دستوری خود جابه‌جا می‌کند، بدون اینکه در معنای تحلیلی جمله تغییری ایجاد کند. راسخ مهند (۱۳۸۲) در بررسی قلب نحوی و ساخت اطلاع در زبان فارسی به این نتیجه می‌رسد که قلب نحوی و تأکید^۴ با یکدیگر ارتباط دارند. قلب نحوی قادر است تا ساخت کانونی جمله را تغییر دهد. او اذهان می‌دارد که عنصر دارای کانون تقابلی دارای مشخصه [نو، + برجسته] است و در هنگام اعمال قلب نحوی، این ویژگی‌ها تغییر می‌کند و معنای ارتباطی جمله را دستخوش تغییر می‌کند. ترکی آذری از ابزار نحوی برای نشان دادن تأکید تقابلی بهره می‌گیرد و فرایند قلب نحوی ابزاری است که این نقش را به عهده دارد:

1 a). *Yaqfar kitap-lari Ajdin-æ verdi.* (تأکید بی‌نشان اطلاعی)

یاشار کتاب‌ها را به آیدین داد.

1 b) *kitap-lari Yaqfar Ajdin- æ verdi. (dæftær-læri vermædi)*

کتاب‌ها را یاشار به آیدین داد (دفترها را نداد)

همان‌طور که مشخص است، قلب نحوی با حرکت سازه (*kitap-lari*) در جمله آن را در جایگاه تأکید تقابلی قرار می‌دهد. وقتی قلب نحوی به عنصری نقش تأکید تقابلی می‌دهد، آن عنصر به لحاظ آوایی نیز تکیه تقابلی می‌گیرد تا جمله طبیعی‌تر به نظر آید.

یکی دیگر از ابزارهای کانونی‌سازی، ابزار آوایی تکیه است. به نقل از جکندوف^۵ (۱۹۷۲)، ارتشیک شر (۲۰۰۷) اذعان می‌دارد که عنصر دارای کانون، قوی‌ترین تکیه را می‌گیرد. بر اساس چینکوئه^۶ (۱۹۹۳)، قاعده تکیه اصلی بر روی درونی‌ترین سازه جمله واقع می‌شود که در زبان‌های فارسی و ترکی آذری، سازه قبل از فعل جایگاه بی‌نشان تکیه است. این جایگاه متعلق به کانون اطلاعی جمله است که نسبت به عناصر دیگر در جمله با تکیه قوی‌تری تلفظ می‌شود هرچند که در مقایسه با تکیه تقابلی، ضعیف‌تر است (راسخ‌مهند، ۱۳۸۲، ص. ۱۳۲).

¹ focalization

² T. Givon

³ N. Erteschik-shir

⁵ R. Jackendoff

⁶ G. Cinque

^۴ کانون

2 a) Ali Riza-ni Ajdin-næn jørđy. (Hæsæn-i jørmædi)

علی رضا را با آیدین دید (حسن را ندید).

2 b) Ali Riza-ni Ajdin- næn jørđy. (Yafar-inæn jørmædi)

علی رضا را با آیدین دید (با یاشار ندید).

2 c) Ali Riza-ni Ajdin- næn jørđy. (Aræf jørmædi)

علی رضا را با آیدین دید (آرش ندید).

سازه‌هایی که پررنگ شده‌اند تکیه تقابلی دارند و در تقابل با سازه یا سازه‌های دیگر قرار دارند. همان‌طور که می‌بینید، تکیه تقابلی می‌تواند بر سر هر عنصری قرار گیرد و به آن نقش تقابلی دهد. این نوع تأکید، تأکید درجاست زیرا سازه تأکیدی در جمله حرکت نمی‌کند.

ابزار سوم ابزار صرفی است. زبان‌ها، مانند فارسی و ترکی از ابزار صرفی جهت کانونی‌سازی استفاده می‌کنند که به آنها «کانون‌نما» گویند (اروجی، ۱۳۹۱). کانون‌نماها می‌توانند نقش‌های متعددی داشته باشند ولی چنانچه جهت برجستگی بکار روند، از آن نقش خالی شده و صرفاً به عنوان کانون‌نما ایفای نقش می‌کنند. کانون‌نماها اگر از جمله حذف شوند، جمله از لحاظ دستوری و نحوی تغییری نمی‌کند ولی برجستگی مورد نظر گوینده از بین می‌رود. ترکی آذری از ابزار صرفی (واژگانی) هم برای نشان دادن تأکید تقابلی بهره می‌گیرد. تکواژهای «که / ki»، «A» و «da / «dA»» سه تا از ابزارهای واژگانی هستند که نقش تأکید تقابلی دارند:

3 A) ?ufax-lar-dan-da jæliblær?

از بچه‌ها هم کسی اومده؟

3 B) Riza Ki jælib.

رضا که اومده!

4) jëddim da

رفتم دیگه! (جهت اطلاع رسانی)

5) jëddim æ

رفتم ها! (تهدید)

6) ?olmaz da

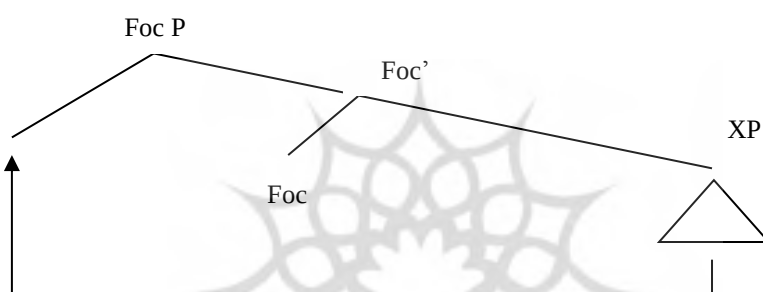
نمی‌شه دیگه!

همان‌طور که می‌بینیم، زبان ترکی آذری از هر سه نوع ابزار نحوی، آوایی و صرفی جهت کانونی‌سازی استفاده می‌کند. در این مقاله با چشم‌پوشی از دو ابزار نحوی و آوایی، به ابزار صرفی یا همان استفاده از کانون‌نما در برجسته‌سازی می‌پردازیم. در تحلیل داده‌ها پس از بررسی اجمالی کانون‌نمای «ki»، صرفاً به بررسی بازنمایی کانون‌نمای «dA» در زبان ترکی می‌پردازیم. این تحقیق بر آن است تا به این سؤال پاسخ دهد که بازنمایی کانون‌نمای «dA» در زبان ترکی آذری چگونه است؟. کانون و کانونی‌سازی در زبان ترکی آذری در پژوهش‌های قبلی از قبیل آدرنگ (۱۳۹۸)، حیدری و روحی (۱۳۹۳)، کلفچی خیابانی

(۱۳۸۴) و محرمی (۱۴۰۳) مورد بررسی قرار گرفتند و بر اساس اطلاعات نویسندگان این پژوهش، تاکنون مطالعه‌ای در زمینه بررسی کانون‌نمای زبان ترکی آذری انجام نشده است. بنابراین، ضرورت انجام پژوهشی در این حوزه احساس می‌شود. در این پژوهش، به‌طور خلاصه به بررسی کانون‌نمای ki در زبان ترکی آذری پرداخته و سپس همان‌طور که از عنوان این تحقیق مشخص است، رفتار کلامی کانون‌نمای «dA» را در آن زبان مورد بررسی قرار خواهیم داد.

۲. پیشینه

کریمی^۱ (۲۰۰۵) به دو نوع تأکید باور دارد: کانون بازشناختی^۲ (کانون تقابلی) و کانون اطلاعی. به اعتقاد او، فقط کانون‌های بازشناختی می‌توانند سازه را به ابتدای جمله حرکت دهند. کانون بازشناختی به مشخص‌گر^۳ گره نقشی کانون حرکت می‌کند در حالیکه کانون اطلاعی حرکتی در بر ندارد (کریمی، ۲۰۰۵: ۱۳۲):

نمودار ۱. گره کانون از نظر کریمی (۲۰۰۵)

اروجی (۱۳۹۱) و همچنین اروجی^۴ و رضایی^۵ (۲۰۱۳: ۸۱) به بررسی رفتار کانون‌نمای «که» پرداختند. آنها با بررسی داده‌های برگرفته شده از فیلم‌نامه‌های فارسی ۱۲۲ مورد کانونی‌سازی با «که» را شناسایی کردند و سپس آنها را بر اساس نوع سازه، نقش سازه و همچنین وضعیت ساخت اطلاع سازه‌ای که «که» به آنها پیوسته بود، طبقه‌بندی کردند. هر سازه‌ای با هر نقشی از قبیل فاعل، مفعول مستقیم، مفعول غیرمستقیم و همچنین محمول می‌تواند با گرفتن کانون‌نمای «که» برجسته شود. از سوی دیگر، انواع کلمه از جمله ضمیر، اسم، قید و فعل هم می‌تواند با گرفتن «که» برجسته شود. همچنین سازه‌های متعدد از نظر ساخت اطلاع، چه کهنه و چه نو از هر دو منظر کلام و شنونده می‌توانند کانونی شوند. یعنی صرفاً مشخصه [+نو] جهت شناسایی کانون کافی نیست.

محرمی (۱۴۰۳) در بررسی کانون‌نمای ki در زبان ترکی آذری به این نتیجه می‌رسد که کانون‌نمای «ki» به هر سازه‌ای می‌تواند بچسبد و آن را برجسته کند و همان‌طور که محمودی (۱۴۰۰) اذعان می‌دارد، آن سازه دارای تأکید تقابلی خواهد بود.

^۱ S. Karimi

^۲ identificational focus

^۳ specifier

^۴ MR. Oroji

^۵ A. Rezaei

تأکید تقابلی دارای مشخصه [+نو، + برجسته] است (راسخ‌مهند، ۱۳۸۵). محرمی (۱۴۰۳) با ارائه مثال‌های متعدد از زبان ترکی آذری و رسم آن نمودارها بر اساس مدل کمینه‌گرایی، نشان داد که کانون تقابلی می‌تواند دارای اطلاع کهنه هم باشد و سازه‌های متعدد می‌توانند کانون‌نمای «ki» بگیرند و برجسته شوند سازه‌هایی از قبیل فاعل، مفعول، قید مکان، قید زمان و کل جمله. همچنین گروه‌های اسمی، گروه حرف اضافه‌ای و فعل می‌توانند با عنصر «ki» به کار روند. او با مقایسه داده‌هایش با زبان فارسی، نشان داد که در زبان ترکی هر سازه‌ای می‌تواند توسط این کانون‌نما به صورت درجا برجسته شود. همراهی با اروچی (۱۳۹۱)، محرمی (۱۴۰۳) نشان داد که عنصر «ki» به سازه مبتدا هم می‌پیوندد یعنی اینکه سازه دارای «ki» به صورت درجا برجسته شده و سپس جهت برجستگی بیشتر به مشخص گر گره مبتدا می‌رود. به این دلیل که علاوه بر برجستگی بیشتر، مبتدا می‌شود تا بقیه جمله درباره آن باشد (لمبرکت^۱، ۱۹۹۴). محرمی (۱۴۰۳) همچنین خاطر نشان می‌کند که سازه مبتدا می‌تواند کانون نیز باشد و مبتدا بودن و برجسته بودن کانونی مانع الجمع نیستند ولی با توجه به اصل اقتصاد زبانی و سپردن حشویات به تیغ اکام، و بر خلاف نظر ریتزی (۱۹۹۷) و کریمی (۲۰۰۵)، حضور دو گره نقشی مبتدا و کانون در ابتدای جمله اقتصادی نیست و می‌توان فقط به یک گره نقشی، یعنی گره نقشی مبتدا، در حاشیه سمت چپ اعتقاد داشت.

اوتوگورو^۲ (۲۰۰۳) مثال‌هایی از زبان ترکی استانبولی ارائه می‌دهد که در آن «dA» کانون‌نماست:

- 7) a. oraja ben de gittim
 there I foc go.past
 'I too went there.'
 b. ben oraja da gittim
 I there foc go.past
 'I went there too (as well as elsewhere).'
 c. ben oraja gittim de
 I there go.past foc
 'I also went there.'

گوکسل و اُزسوی^۳ (۲۰۰۲) در پژوهش خود در مورد واژه بست «dA» در ترکی استانبولی، به این نتیجه رسیدند که واژه بست «dA» علاوه بر اینکه نقش تشدیدکننده و افزودنی دارد، می‌تواند به عنوان کانون‌نما یا مبتداساز نیز مورد استفاده قرار گیرد. آنها اعتقاد دارند که «dA» کانون‌نماست و سازه‌ای را که به آن پیوند خورده است را برجسته می‌کند (مثال ۸ a) و چنانچه سازه دیگری نقش کانون را به عهده گیرد، آن سازه‌ای که «dA» گرفته است (و اول جمله است) به عنوان مبتدا در نظر گرفته می‌شود (مثال ۸b):

- 8 a) ZEYNEP **de** bu deney-i bitir-mek ist-iyor.
 Zeynep «dA» this experiment-ACC finish-INF want-PROG

'Zeynep, too, wants to finish the experiment.

زینب هم می‌خواهد که این آزمایش را به پایان رساند.

- 8 b) 1) Zeynep **de** bu deney-i BITIR-MEK ist-iyor.

¹ Lambrecht, K

² Otoguro, R

³ Göksel, A. and Özsoy, S

Zeynep «dA» this experiment-ACC finish-INF want-PROG

'As for Zeynep, (she) wants to finish this experiment'.

زینب، او می‌خواهد این آزمایش را به پایان رساند.

همان‌طور که مشخص است، در زبان ترکی استانبولی، «dA» هم نشانه مبتدا است و هم کانون. در ادامه نشان داده خواهد شد که در زبان ترکی آذری، تکواژ «dA» فقط نشانه کانون است.

۳. روش تحقیق

در این پژوهش، بازنمایی عنصر «dA» در زبان ترکی آذری مورد بررسی قرار گرفت. برای جمع‌آوری داده‌ها، از نمایش‌نامه‌های موجود، سریال‌ها و فیلم‌های زبان ترکی در شبکه محلی اشراق زنجان استفاده شد. هر جمله‌ای که دارای عنصر «dA» بود، استخراج شد و با توجه به شم زبانی نویسندگان، دسته‌بندی شد. همان‌طور که در بخش تحلیل داده‌ها بررسی خواهد شد، عنصر «dA» می‌تواند به عنوان کانون‌نمای نقش کند؛ یعنی به سازه‌های متعدد بچسبد و آنها را به صورت درجا کانونی کند. همچنین از روش مصاحبه‌ای نیز برای استخراج داده‌ها استفاده شد. به سی^۱ گویشور بومی زنجان به‌ویژه رده سنی بزرگسال (۴۰-۷۰ سال) جملات فارسی دارای کانون نمای «که»، «دیگه»، «ها/ا»، «آخه»، «د» و «خب» داده می‌شد و از آنها تقاضا می‌شد تا آن را به ترکی سلیس برگردانند. دلیل اینکه چرا از نسل جوان‌تر استفاده نشد این بود که نسل جوان زنجان بیشتر تمایل به تکلم به زبان فارسی دارند و بیشترین تأثیرپذیری را از زبان فارسی دارند. برای به حداقل رساندن این تأثیرپذیری، از رده سنی بزرگسال درخواست شد تا با ما همکاری کنند. همان‌طور که بیان شد، در تحقیق حاضر از دو روش میدانی و کتابخانه‌ای استفاده شد. در گردآوری مطالعات مربوط به پیشینه نظری و توصیفی به‌طور عمده از روش کتابخانه‌ای استفاده شد. تمامی آوا نوشته‌ها در پژوهش حاضر به‌جز داده‌های زبان ترکی استانبولی بر اساس نمادها و علائم الفبای بین‌المللی آوانویسی ویراسته‌ی ۲۰۰۵ میلادی تهیه شدند.

۴. مبانی نظری

اصطلاحات ساخت اطلاع و مبتدا و کانون اصولاً اصطلاحات نقشی هستند که در چارچوب نظریه‌های نقشی و ساخت اطلاعی همانند لمبرکت (۱۹۹۴) مورد بررسی قرار می‌گیرند. در نظریه کمینه‌گرایی، بدون آنکه به بررسی ماهیت مبتدا و کانون پرداخته شود، صرفاً بر اساس اینکه مبتدا دارای اطلاع کهنه و کانون دارای اطلاع نو است (ریتزی^۲، ۱۹۹۷)، اعتقاد بر این است که سازه مبتدا شده در مشخص‌گر گره مبتدا^۳ و سازه کانونی شده در مشخص‌گر گره کانون^۴ قرار می‌گیرند. ریتزی (۱۹۹۷) اعتقاد دارد که گره کانون و مبتدا در منتهی‌الیه گره جمله و در حاشیه سمت چپ جمله قرار می‌گیرند. دبیر مقدم (۱۳۹۰) پیش از

^۱ بر اساس هج و فرهادی (۱۹۸۱)، در مطالعات توصیفی اندازه نمونه ۳۰ به عنوان حداقل تعداد لازم برای نمایندگی از یک جمعیت بزرگتر کافی است. این اندازه نمونه همچنین برای تعمیم نتایج به یک جمعیت وسیع‌تر با قابلیت اطمینان قابل قبول، مناسب تلقی می‌شود.

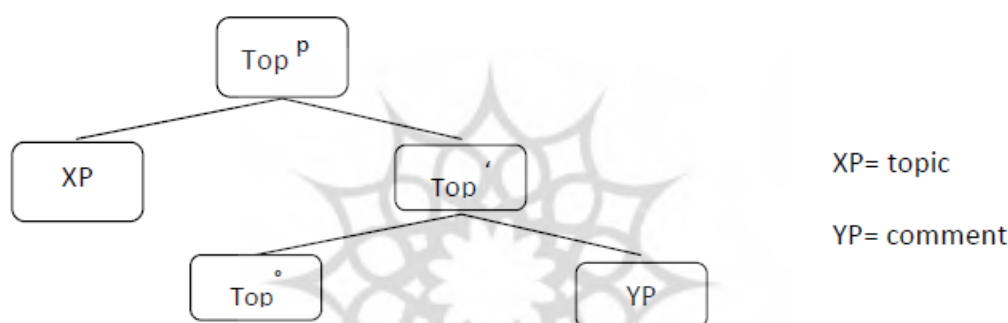
^۲ L. Rizzi

^۳ Top phrase

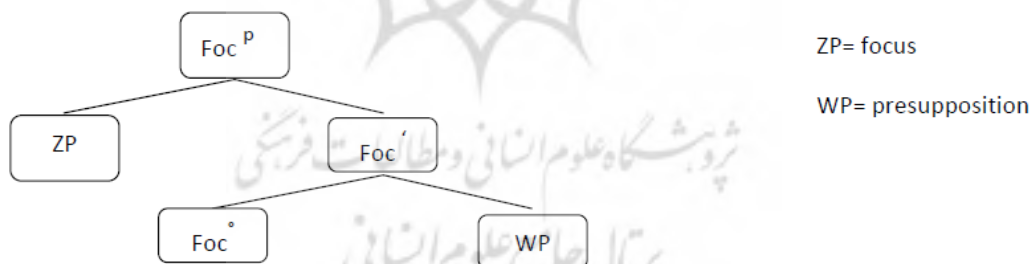
^۴ Foc phrase

آنکه به تحلیل ریتزی (۱۹۹۷) از ساخت «کانون-پیش‌انگاره»^۱ بپردازد، اشاره می‌کند که در چارچوب نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی، موضوع مبتداسازی و کانونی‌سازی چندان مورد توجه قرار نگرفته است. در آن چارچوب مبتداسازی را می‌توان با توسل به «افزودگی»^۲ صورت‌بندی کرد. در این تحلیل، پس از عملکرد مبتداسازی سازه پیشایند شده، به گره گروه تصریف افزوده می‌شود یعنی خواهر آن واقع می‌شود و گره گروه تصریفی دیگری که گره مادر آن دو است، شکل می‌گیرد. در این ساخت، مبتدا سازه پیشایند شده‌ای است که به کمک مکث از بقیه جمله جدا می‌شود و معمولاً حاوی اطلاع کهنه است. این سازه به نحوی در گفتمان پیشین موجود و برجسته است. اما خبر، گزاره‌ای است درباره مبتدا و حاوی اطلاع نو می‌باشد (دبیرمقدم، ۱۳۹۰، ص. ۶۳۵). اما ساخت «کانون-پیش‌انگاره» به لحاظ مفهومی از ساخت مذکور متفاوت است. در این ساخت، سازه پیشایند شده که دارای تکیه کانونی است حاوی اطلاع نو است در صورتی‌که بقیه جمله حاوی اطلاع کهنه و مفروض می‌باشد و بین این دو سازه مکث وجود ندارد (دبیرمقدم، ۱۳۹۰: ۶۳۵-۶۳۶).

نمودار ایکس تیره‌ای که ریزی (دبیرمقدم، ۶۳۶) برای نمایش ساخت مبتدا-خبر^۳ پیشنهاد کرد به این صورت است:

و نمودار ایکس تیره برای نمایش ساخت کانون پیش‌انگاره به این صورت است:

نمودار ۲. گره مبتدا و کانون از نظر ریتزی (۱۹۹۷)

در چارچوب نظریه کمینه‌گرایی، سازه می‌تواند با حرکت به ابتدای جمله یا در مشخص‌گر مبتدا قرار گیرد و مبتدای جمله باشد و یا به مشخص‌گر کانون برود و به عنوان کانون جمله در نظر گرفته شود. این پژوهش بر اساس چارچوب کمینه‌گرایی شکل گرفته است. سازه کانونی شده توسط کانون‌نما، ابتدا در جایگاه متمم FOC قرار دارد چون کانون باید بر متمم خود تسلط سازه‌ای^۴

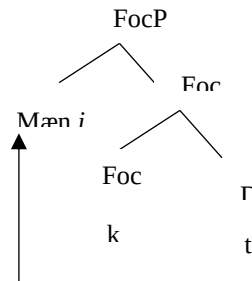
^۱ Focus-presupposition

^۲ Adjunction

^۳ Topic-comment

^۴ C-command

داشته باشد. سپس از جایگاه متمم گر Foc، به جایگاه مشخص گر گر Foc حرکت می‌کند: سازه کانونی شده 'mæn ki' در عبارت «mæn ki Ali-ni jørdym» به صورت زیر کشیده می‌شود:

نمودار ۳. حرکت سازه کانونی از متمم به مشخص گر گر کانون

در این پژوهش، جملات کانونی شده توسط کانون‌نمای «dA» نیز بر اساس چهارچوب برنامه کمینه‌گرایی ترسیم خواهد شد.

۵. تحلیل داده‌ها

همان‌طور که در بخش مقدمه بیان شد، کانون‌نما ابزار صرفی جهت برجسته‌سازی سازه مورد نظر است. یعنی سازه با گرفتن کانون‌نما به صورت درجا و بدون نیاز به حرکت برجسته می‌شود. یکی از کانون‌نماهای زبان ترکی، کانون‌نمای «ki» است. در مثال‌های ۹ (B-F) سازه‌های متعدد از قبیل فاعل، قید زمان، قید مکان، مفعول و حتی کل جمله می‌تواند با گرفتن این کانون‌نما برجسته شود:

9 A) mæn dunæn xiaban-da Ali-ni jørdym.

من دیروز در خیابان علی رو دیدم.

9 B) mæn ki dunæn xiaban-da Ali -ni jørdym.

من که دیروز در خیابان علی رو دیدم.

9 C) mæn dunæn ki xiaban-da Ali -ni jørdym.

من دیروز که در خیابان علی رو دیدم.

9 D) mæn dunæn xiaban-da ki Ali -ni jørdym.

من دیروز در خیابان که علی رو دیدم.

9 E) mæn dunæn xiaban-da Ali -ni ki jørdym.

من دیروز در خیابان علی رو که دیدم.

9 F) mæn dunæn xiaban-da Ali -ni jørdym ki.

من دیروز در خیابان علی رو دیدم که.

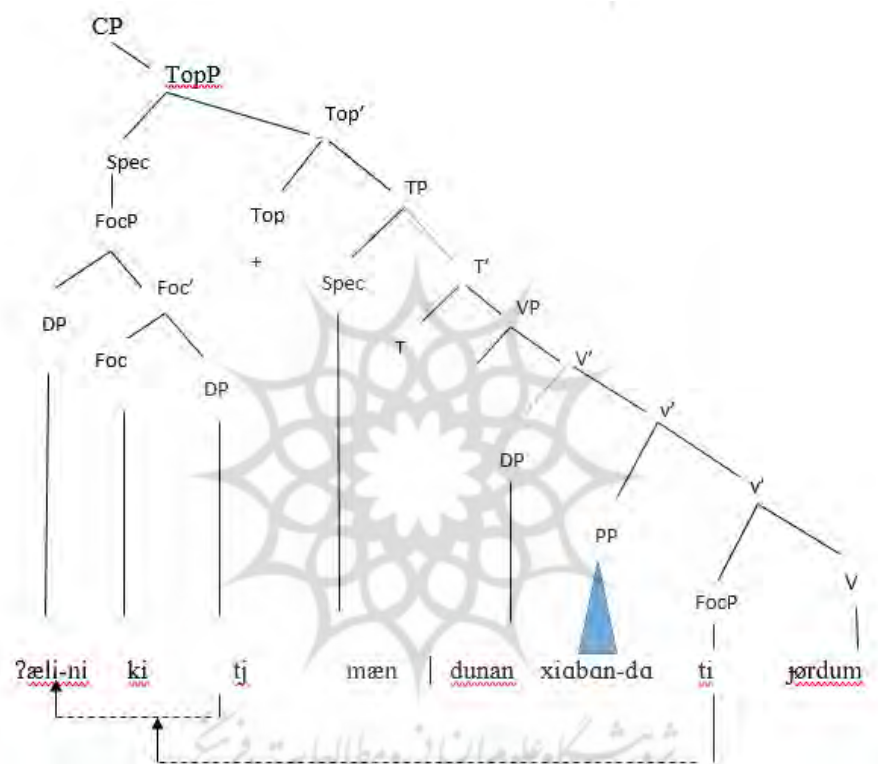
همان‌طور که می‌بینیم، کانون‌نمای «ki» به سازه‌های مختلف پیوند خورده و آن‌ها را برجسته می‌کند. همچنین در مثال زیر سازه کانونی جهت برجستگی بیشتر، به جایگاه مبتدا رفته است:

10) A: ?efit.mʃiæn Ali bimarestanda di?

شنیدی علی تو بیمارستانه؟

10) B: Ali-ni ki mæn dunæn xiaban da ʃærdym.

علی و که من دیروز در خیابان دیدم.

نمودار ۴. سازه کانونی حرکت داده شده توسط قلب نحوی

در اینجا قلب نحوی، سازه کانونی شده را به مشخص‌گر مبتدا حرکت می‌دهد (زیرا سازه ی حرکت داده شده دارای اطلاع کهنه است و برای بار دوم تکرار شده است). سازه کانونی شده با کانون‌نمای «ki» دارای مشخصه‌های [+نو، + برجسته] است. جایگاه مبتدا هم دارای مشخصه [+برجسته] است. یعنی سازه کانونی به مشخص‌گر مبتدا می‌رود تا برجسته‌تر دیده شود و همچنین مبتدا می‌شود تا بقیه جمله درباره آن باشد (لمبرکت، ۱۹۹۴).

کانون‌نمای «dA» نیز در زبان ترکی آذری بسیار متداول است و در مکالمات روزمره جهت برجسته‌سازی سازه مورد نظر بسیار استفاده می‌شود. سازه‌ای که «dA» با آن بکار می‌رود، همراه با تکیه سنگین یا تکیه کانونی ادا می‌شود. پرکاربردترین کارکرد «dA» همراه با فعل است:

11) $\text{\textit{\textbf{jeddim da}}}$

رفتم دیگه! (جهت اطلاع رسانی)

12) $\text{\textit{\textbf{ot da}}}$

دِ بشین / بشین دِ

13) $\text{\textit{\textbf{jedax da}}}$

بریم دیگه!

14) $\text{\textit{\textbf{danu\textbf{f} da}}}$

حرف بزن دیگه!

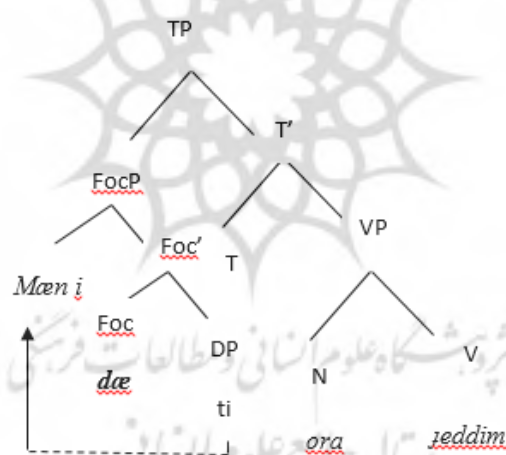
15) $\text{\textit{\textbf{ni\textbf{e} \textbf{j}etmir\textbf{e}n da}}}$?

چرا نمی‌ری خب؟

کانون‌نمای «dA» که نقش افزایشی نیز دارد و به معنای «همچنین» است، همانند کانون‌نمای ki می‌تواند به سازه‌های مختلف چسبیده و آن را برجسته کند:

16 A) $\text{\textit{\textbf{m\textbf{e}n-d\textbf{a}e ora \textbf{j}eddim}}}$.

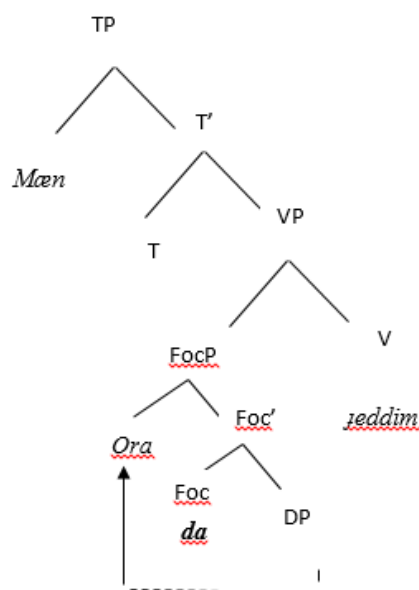
من هم آنجا رفتم.

نمودار ۵: فاعل کانونی شده توسط کانون‌نمای «dA»

16 B) $\text{\textit{\textbf{m\textbf{e}n ora-d\textbf{a} \textbf{j}eddim}}}$.

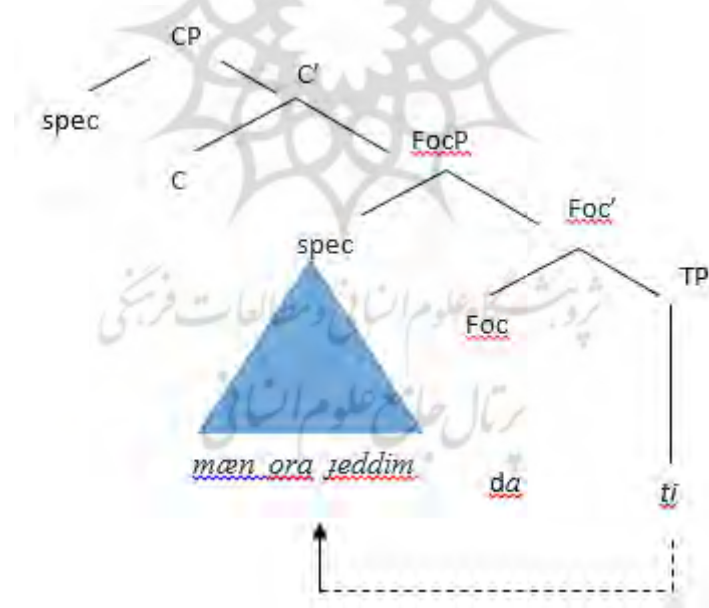
من آنجا هم رفتم.

نمودار ۶. قید کانونی شده توسط کانون‌نمای «dA»

16 C) mæn ora ʃeddim da!

من آنجا رفتم خب.

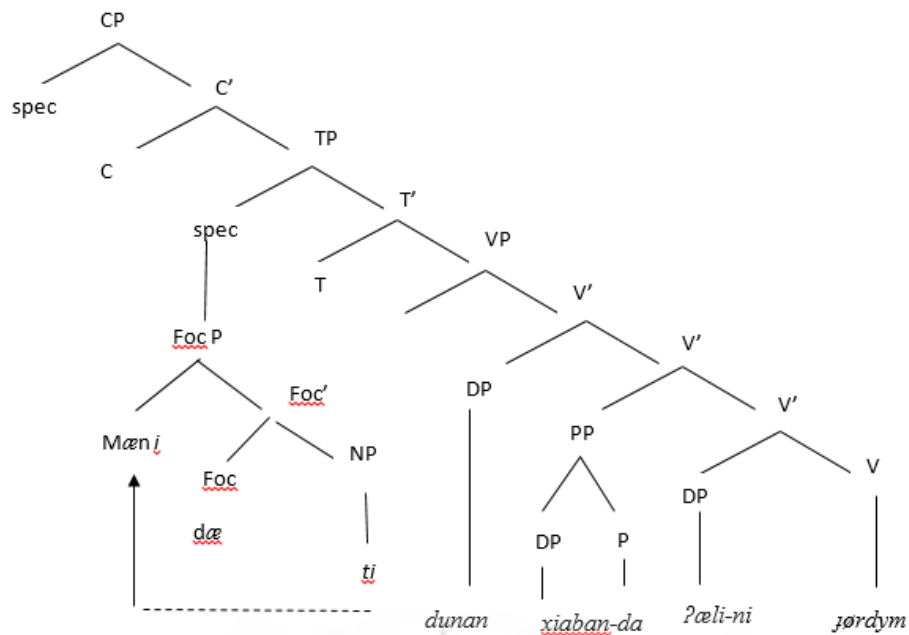

نمودار ۷. جمله کانونی شده توسط کانون‌نمای «dA»

به مثال‌های ۱۷ زیر دقت کنید. کانون‌نمای «dA» می‌تواند به سازه‌های مختلف چسبیده و آن را برجسته کند:

17 A) mæn-dæ dunæn øj-dæ ʔæli-ni ʃørdym.

من هم دیروز در خانه علی را دیدم.

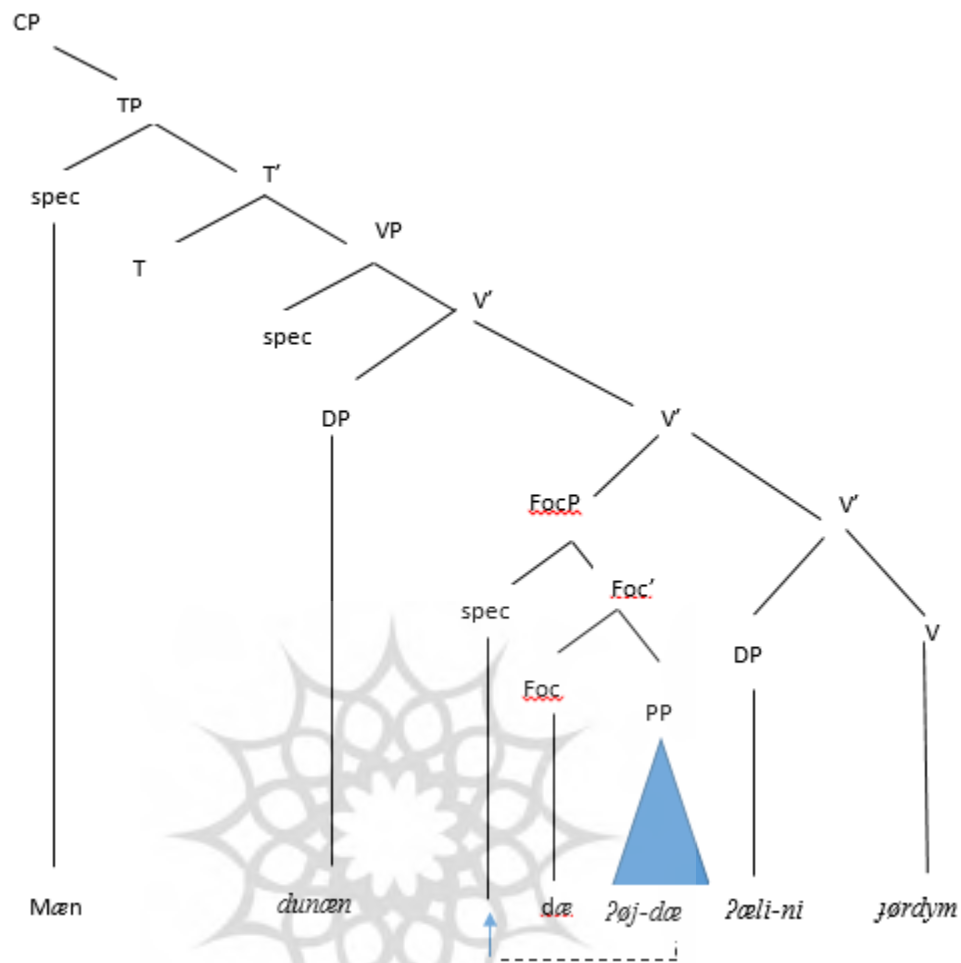

نمودار ۸. فاعل کانونی شده توسط کانون‌نمای «dA»

17 B) mæn dunæn-dæ øj-dæ ?æli-ni ?ørdym.

من دیروز هم در خانه علی را دیدم.

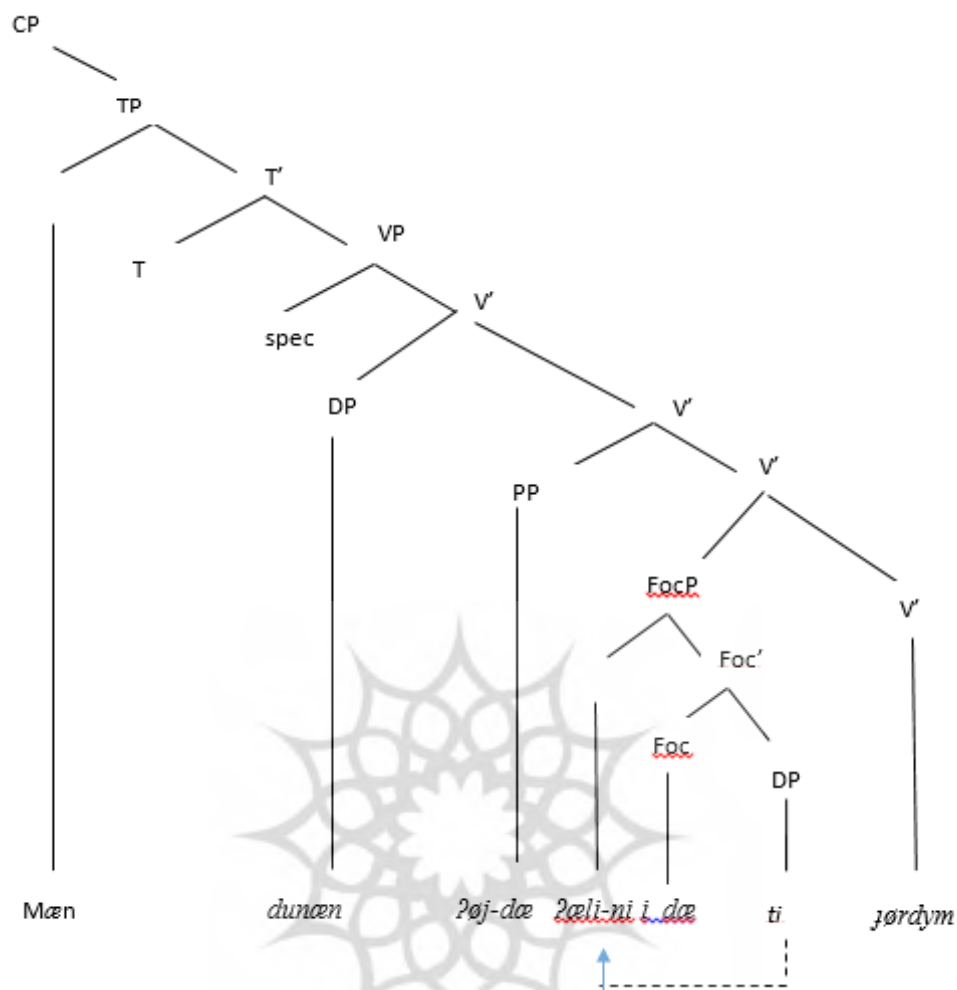
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمودار ۱۰. قید مکان کانونی شده توسط کانون‌نمای «dA»

17 D) mæn dunæn øj-dæ ʔæli-ni dæ ʃørdym.

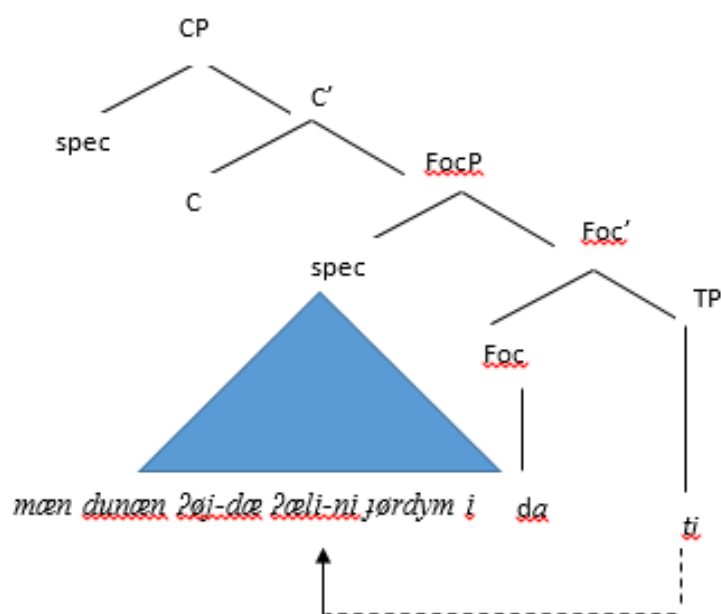
من دیروز در خانه علی را هم دیدم.

نمودار ۱۱. مفعول مستقیم کانونی شده توسط کانون‌نمای «dA»

17 E) mæn dunæn øj-dæ ʔæli-ni ʔørdym dæ.

من دیروز در خانه علی را دیدم خب.

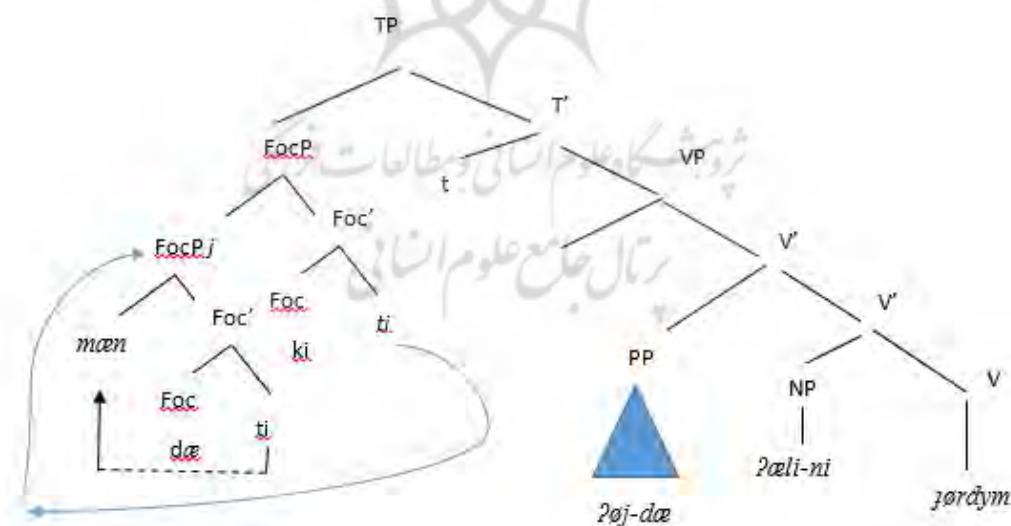

نمودار ۱۲. کل جمله کانونی شده توسط کانون‌نمای «dA»

در زبان ترکی، امکان استفاده از بیش از یک کانون‌نما وجود دارد. در مثال ۱۸، دو کانون‌نمای «dA» و «ki» سازه «mæn» را برجسته می‌کنند:

18) mæn-dæ ki ʔəj-dæ ʔæli-ni ʃərdym.

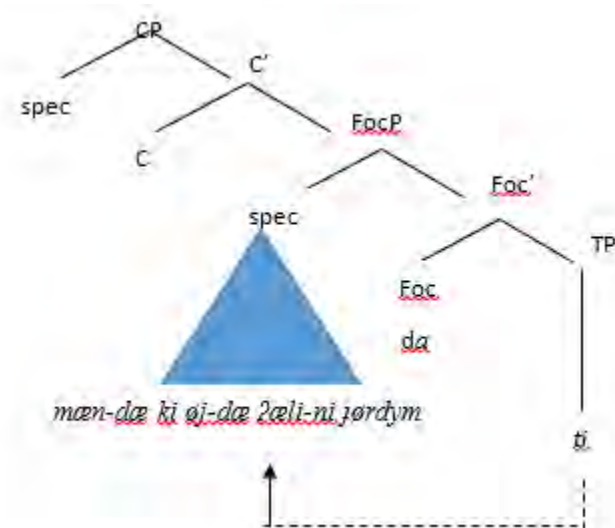
من هم که علی را در خانه دیدم.

نمودار ۱۳. کانونی شدن فاعل با دو کانون‌نمای «ki» و «dA»

19) mæn-dæ ki ʔəj-dæ ʔæli-ni ʃərdym da.

من هم که علی را در خانه دیدم خب.

نمودار ۱۴. وجود سه کانون‌نما در یک جمله

در مثال 19، هم سازه «mæn» برجسته شده است و هم کل جمله «mæn-dæ ki øj-dæ ʔæli-ni ʔərdym». در حقیقت سه کانون‌نمای «da»، «ki» و «da» در این جمله به کار رفته است. در مثال‌های 20 و 21 زیر نیز، دو کانون‌نما استفاده شده است:

20) jatmir da ki.

نمی‌خواه که!

21) Biz-dæ ʔælirik da.

ما هم می‌آیم دیگه!

همچنین در بررسی بسامد و درصد کاربرد «dA» با سازه‌های مختلف نتیجه زیر به دست آمد:

جدول ۱.

بسامد و درصد کاربرد سازه‌های مختلف با کانون‌نمای «dA»

درصد٪	بسامد وقوع	سازه به کار رفته توسط کانون‌نمای «dA»
4.5	۶	فاعل
4.5	۶	مفعول
.3۶	۸	افزوده
.7۸۴	۱۲۲	محمول (فعل)
۱۰۰	۱۴۴	کل

همان‌طور که از جدول فوق مشخص است، بیشترین کاربرد کانون‌نمای «dA» همراه با فعل است. در ۸۴ درصد موارد، کانون‌نمای «dA» به فعل جمله چسبیده و آن را برجسته می‌کند. در این حالت فعل با تکیه سنگین بیان می‌شود.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

همان‌طور که در مقدمه این پژوهش نشان داده شد، کانون و ساخت کانونی به سه طریق در زبان ترکی آذری بازنمایی دارد. اهل زبان گاهی برای تأکید یا کانونی کردن یک سازه، آن را با تکیه سنگین بیان می‌کنند. این تکیه سنگین برای متمایز کردن آن سازه نسبت به سازه‌های دیگر بکار می‌رود و نقشی تقابلی دارد. کانونی‌سازی به طریق آوایی در حقیقت کانونی‌سازی به صورت درجا است. یعنی سازه بدون تغییر موقعیت، ویژگی برجستگی را دریافت می‌کند و در همان جای خود برجسته می‌شود. نوع دیگری از ساخت کانونی که اهل زبان استفاده می‌کنند، کانونی‌سازی نحوی است. زبان ترکی آذری همانند زبان فارسی دارای آرایش واژگانی آزاد است و گاهی جهت برجستگی سازه، آن را توسط فرایند قلب نحوی جابه‌جا می‌کنند. یکی از این جابه‌جایی‌ها، حرکت به ابتدای جمله است. ابتدای جمله دارای ویژگی [برجسته] است (راسخ مهند، ۱۳۸۵). در تحلیل داده‌ها دیدیم که سازه‌ای که توسط فرایند آوایی و تکیه سنگین کانونی شده به ابتدای جمله نیز حرکت می‌کند تا برجستگی آن بیشتر دیده شود و بقیه جمله درباره آن باشد (لمبرکت، ۱۹۹۴). نوع دیگری از کانونی‌سازی، استفاده از ابزار واژگانی است که به آن کانون‌نما گویند. کانون‌نماها در صورت حذف از جمله، باعث غیردستوری بودن جمله نمی‌شوند و فقط برجستگی کلام از بین می‌رود. مطابق با نظر اتوگورو (۲۰۰۳) زبان ترکی استانبولی از کانون‌نمای «dA» جهت برجستگی سازه به صورت درجا استفاده می‌کند. همین کانون‌نما در زبان ترکی آذری نیز به چشم می‌خورد. این کانون‌نما به سازه‌های مختلف چسبیده و آن را برجسته می‌کند. سازه‌ای که با این کانون‌نما مورد استفاده قرار می‌گیرد با تکیه سنگین بیان می‌شود. بر خلاف زبان ترکی استانبولی که کانون‌نمای افزایشی «dA» هم به عنوان کانون‌نما عمل می‌کند و هم نشانه مبتداست، در زبان ترکی آذری صرفاً به عنوان کانون‌نما عمل می‌کند زیرا سازه‌ای که به آن می‌چسبد لزوماً با تکیه سنگین بیان می‌شود. زبان ترکی آذری و نه استانبولی به دلیل اینکه تحت تأثیر زبان فارسی است، از کانون‌نمای ki نیز استفاده می‌کند که نشانه تأکید/کانون تقابلی است. مطابق با نظر محرمی (۱۴۰۳)، ki به هر سازه‌ای با هر نوع و نقش دستوری‌ای و با هر نوع ساخت اطلاعی (چه نو و چه کهنه) می‌چسبد و آن را برجسته می‌کند. همان‌طور که در تحلیل داده‌ها نشان داده شد، دو کانون‌نمای «dA» و «ki» می‌توانند به یک سازه چسبیده و آن را برجسته کنند. قطعاً برجستگی آن سازه با دو کانون‌نما بیشتر احساس می‌شود. اهل زبان همچنین می‌توانند با به کار بردن بیش از دو کانون‌نما، سازه‌های بیشتری را در جمله برجسته کنند. کاربرد کانون‌نمای «dA» بعد از فعل و در انتهای جمله بیشترین بسامد را در داده‌های این تحقیق داشت. با بررسی داده‌های زبان ترکی آذری، می‌توان اذعان داشت که یافته‌های این پژوهش یافته‌های اروچی (۱۳۹۱) و محرمی (۱۴۰۳) را تأیید می‌کند که زبان ترکی آذری همانند زبان فارسی جهت برجسته‌سازی از هر سه ابزار نحوی، صرفی و آوایی استفاده می‌کند. همچنین یافته‌های این پژوهش یافته‌های کلفچی‌خیابانی (۱۳۸۴) را مورد تأیید قرار داد که کانون‌نمای ki برای برجسته‌سازی به صورت درجا و به جهت ایجاد تقابل در زبان ترکی آذری به کار می‌رود. هم راستا را یافته‌های محرمی (۱۴۰۳)، اروچی (۱۳۹۱) و اروچی و رضایی (۲۰۱۳)، این پژوهش نشان داد که کانون‌نمای «Ki» همانند کانون‌نمای «که» در زبان فارسی به هر سازه‌ای می‌چسبد و آن را برجسته می‌کند.

منابع

- آدرنگ، دانیال. (۱۳۹۸). *مبتدا سازی در زبان ترکی آذربایجانی*. پایان نامه چاپ نشده رشته زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه شهید بهشتی.
- اروجی، محمدرضا (۱۳۹۱). حرکت سازه به ابتدای جمله در زبان فارسی: مبتداسازی یا کانونی سازی؟، *ویژه نامه نامه فرهنگستان*، ۸، ۱۸۸-۲۱۲.
- حیدری، عبدالحسین و روحی، افسر. (۱۳۹۳). قلب نحوی در زبان ترکی آذری بر اساس مدل کاوشگر- هدف برنامه کمینه‌گرایی. *جستارهای زبانی*، ۵(۱)، ۲۷-۴۴.
- دبیرمقدم، محمد. (۱۳۹۰). *زبان شناسی نظری: پیدایش و تکوین دستور زایشی*. تهران: انتشارات سمت.
- راسخ‌مهند، محمد. (۱۳۸۵). ارتباط قلب نحوی و تأکید در زبان فارسی. *مجله دستور، نامه فرهنگستان*، ۲، ۳۳-۲۰.
- راسخ‌مهند، محمد. (۱۳۸۲). *قلب نحوی در زبان فارسی*. رساله چاپ نشده دکتري، دانشگاه علامه طباطبائی.
- شهیدی، نوشین. (۱۳۷۹). *مبتدا سازی در زبان فارسی با نگاهی نقش‌گرا*، پایان‌نامه چاپ نشده‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.
- کلفچی‌خیابانی، معصومه. (۱۳۸۴). *قلب نحوی در زبان ترکی آذری*. پایان‌نامه چاپ نشده‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.
- محرمی قیداری، سعید. (۱۴۰۳). *بازنمایی کانون در زبان ترکی آذری*. رساله منتشر نشده‌ی دکتري رشته زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان.
- محمودی، سولماز. (۱۴۰۰). *تحول زبان ترکی در گذر زمان*. سومین همایش بین المللی پیوندهای زبانی و ادبی ایران و ترکیه کتاب مقاله‌های فارسی، ۹۸-۱۱۰.
- Cinque, G. (1993). A null theory of phrase and compound stress. *Linguistic Inquiry*, 24, 239-298.
- Erteschik-Shir, N. (2007). *Information structure: The syntax-discourse interface*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Givon, T. (1984). *Syntax: A functional typological introduction*. Amsterdam: John Benjamins.
- Göksel, A., & özsoy, S. (2003). “dA»: A focus/topic associated clitic in Turkish. *Lingua*, 113, 1143-1167.
- Jackendoff, R. (1972). *Semantic interpretation in generative grammar*. Cambridge: MIT Press.
- Karimi, S. (2005). *A minimalist approach to scrambling: Evidence from Persian*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Lambrecht, K. (1994). *Information structure and sentence form*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Oroji, M.R. & Rezaei, A. (2013). Exploring “ke” as a focus particle in Persian from both form and function points of view. *Australian Journal of Linguistics*, 33(1), 76-84.
- Otoguro, R. (2003). Focus clitics and discourse information spreading. *Proceedings of the LFG03 Conference*. CSLI Publications.
- Rizzi, L. (1997). The fine structure of the left periphery. In *Elements of Grammar: Handbook of Generative Syntax*, Liliane Haegeman (ed.), 281-337. Dordrecht: Kluwer